

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай

Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.2 дахь хэсэгт Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгө нь хандив, тусламж, эргэн төлөгдөх нөхцөлгүй олгосон эх үүсвэр, архи, согтууруулах ундааны онцгой албан татварын 1 хувь, эмийн импортын гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татварын 2 хувь, тамхины онцгой албан татварын 2 хувьтай тэнцэх хэмжээний хөрөнгөөс бүрдэнэ гэж заасан байдаг. Мөн тус хуулийн 19.3 дахь хэсэгт Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгийг эрүүл мэндийн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, ухуулга нөлөөлөл, тандалт судалгааны ажлыг зохион байгуулах арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр тусгагдсан.

Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын хоёрдугаар хавсралтаар батлагдсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд орчин үеийн дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэхтэй холбоотой дараах хоёр үйл ажиллагаа тусгагдсан байна:

- 2.2.13-д Оношилгоо, эмчилгээний орчин үеийн дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлж, иргэд эх орондоо бүрэн оношлогдон эмчлэгдэх боломжийг бүрдүүлэхийн зэрэгцээ гадаадын иргэд манай оронд ирж эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ авах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор эмнэлэг олон улсын магадлан итгэмжлэл авах үйл ажиллагааг төрөөс дэмжинэ.
- 2.2.28-д Эрүүл мэндийн технологийн чиглэлээр хөрөнгө оруулалт хийх, дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэх үйл ажиллагааг төрөөс дэмжинэ.

Засгийн газрын 2020 оны 37 дугаар тогтоолоор Эрүүл мэндийг дэмжих санд олгох хөрөнгийн эх үүсвэрийг улсын төсөвт жил бүр тусгаж байхыг Сангийн сайдад, Сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, үйл ажиллагаанд хяналт тавьж ажиллахыг Эрүүл мэндийн сайдад тус тус даалгасан. Үүний дагуу Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.2 дахь хэсэгт заасан эх үүсвэрийн хүрээнд Эрүүл мэндийг дэмжих санд жилд дунджаар 3 тэрбум төгрөгийг Сангийн яамнаас Эрүүл мэндийн сайдын төсвийн багцад баталж өгдөг. Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн 2008-2023 оны хооронд нийт 771 хуулийн этгээдэд 34.4 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгосон байна.

Архи, согтууруулах ундаа, тамхины онцгой албан татвар, эмийн импортын гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлогоос Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд заасан хувиар тооцож үзэхэд 2024 онд 10 тэрбум төгрөгийг эрүүл мэндийг дэмжих санд төвлөрүүлэх боломжтой. 2023 онд 2.7 тэрбум төгрөгийг Сангийн яамнаас Эрүүл мэндийн сайдын төсвийн багцад хуваарилсан.

Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хууль, эрх зүйн хүрээнд Эрүүл мэндийг дэмжих санд татан төвлөрүүлэх орлогыг бүрэн татан төвлөрүүлж, Эрүүл мэндийн сайдын төсвийн багцад хуваарилж олговол өмнө нь дэмжих сангийн

санхүүжилтээр хэрэгжиж байсан нийгмийн эрүүл мэндийн арга хэмжээнээс гадна шинээр батлагдсан төсөл, арга хэмжээний төлөвлөгөө (“Элэг бүтэн Монгол”, “Эрүүл, идэвхтэй амьдрал”, “Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд” г.м.)-г хэрэгжүүлэхэд шаардагдах санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх боломжтой юм. Мөн орлогыг бүрэн төвлөрүүлснээр эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд орчин үеийн дэвшилтэт технологи шинээр нэвтрүүлэх, Монгол Улсад оношлох, эмчлэх боломжгүй өвчнийг оношлох, эмчлэх технологи нутагшуулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх болон Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд заасан тэтгэмжийн даатгалын шимтгэл төлсөн байвал зохих хугацааг хангаагүй эсхүл тэтгэмжийн шимтгэл төлж байгаагүй амьгүй донорын эрхийг хүндэтгэж оршуулгын тэтгэмж олгох боломж бүрдэнэ.

Иймээс хуульд энэхүү үйл ажиллагаатай холбоотой зохицуулалтыг тусган Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулсан.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх нийгмийн эрүүл мэндийн цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлэх болон эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд орчин үеийн дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэх, Монгол Улсад эмчлэх боломжгүй өвчний технологи нутагшуулахад хүний нөөцийн чадавхийг бэхжүүлэх тухайлбал, гадаадын өндөр хөгжилтэй орноос төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн эмч нарын баг урьж авчран өөрийн орны эмч нарыг ажлын байранд нь сургах, өөрийн орны эмч нарыг гадаад улс оронд багаар нь сурган чадавхжуулахад шаардагдах санхүүжилт шийдэгдэнэ. Мөн Монгол Улсад эмчлэх боломжгүй өвчний жагсаалтад орсон өвчний тоо, иргэдийн зайлшгүй шаардлагаар гадаад улсад эмчлүүлэхэд хувиасаа төлөх төлбөрийн хэмжээ буурч, иргэд эрүүл мэндээсээ үүдэлтэй ядууралд өртөх, санхүүгийн дарамт буурахад эерэгээр нөлөөлнө.

Гадаад улсад зайлшгүй шаардлагаар эмчлүүлсэн иргэдэд олгох дэмжлэгт 2017-2023 онд жил бүр 500,0 сая төгрөг батлагдаж нийт 520 иргэнд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлсэн байна. 2022 онд ЭМЯ-нд 81 иргэн дэмжлэг хүссэн өргөдөл ирүүлсэн хэдий ч тухайн онд иргэдэд олгохоор батлагдсан санхүүжилт дууссан шалтгаанаар 18 иргэнд 2023 оны санхүүжилтээс олгогдсон байна.

Монгол Улсад 2000 онд Донорын тухай анхдагч хууль, 2018 онд тус хуулийн шинэчилсэн найруулга батлагдаж өнөөг хүртэл хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байна. Донорын тухай хуульд 2012-2021 онд нийт 4 удаа нэмэлт, өөрчлөлт оржээ. 2023 оны 10 дугаар сарын байдлаар эрхтэн шилжүүлэн суулгуулах шаардлагатай нийт 826 иргэн байна.

ДЭМБ-аас эс, эд, эрхтэн шилжүүлэн суулгах мэс заслыг аль болох амьгүй донороос хийхийг улс орнуудад зөвлөмж болгож байна. Зөвлөмжийн хүрээнд манай улс нийт 3800 гаруй тархины үхэлтэй донорыг илрүүлж 24 бодит донороос 31 хүнд бөөр, 21 хүнд элэг шилжүүлэн суулгах, 80 гаруй хүнд шөрмөс суулгах мэс заслын эмчилгээг амжилттай хийгээд байна.

Хуулийн төсөл, танилцуулгад олон нийтээс санал авахаар Эрүүл мэндийн яамны вэб сайтад 2023 оны 05 дугаар сарын 23-аас 06 дугаар сарын 23-ны хугацаанд байршуулан нээлттэй хэлэлцүүлсэн.

Хуулийн төслийг Засгийн газрын 2023 оны 09 дүгээр сарын 20-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэх явцад тухайн үед үүссэн онцгой нөхцөл байдалтай холбоотойгоор Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан тэтгэмжийн даатгалын шимтгэл төлсөн байвал зохих хугацааг хангахгүй эсхүл тэтгэмжийн шимтгэл төлж байгаагүй амьгүй донорт олгох оршуулгын тэтгэмж олгох асуудал болон Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгийг төвлөрүүлэх, зарцуулах, хяналт тавихтай холбогдсон журмыг Засгийн газар батлах заалт тус тус дэмжигдсэн.

Хуулийн зүйл, заалтад оруулах өөрчлөлтийн тайлбар:

д/д	Одоо хүчин төгөлдөр хуулийн заалт	Нэмэлт өөрчлөлт оруулсан төсөл	Тайлбар
1	19 дүгээр зүйлийн 19.1.Эрүүл мэндийг дэмжих сан нь эрүүл мэндийн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, ухуулга нөлөөлөл, тандалт судалгааны ажлыг зохион байгуулахад дэмжлэг үзүүлэх зориулалттай байна.	19 дүгээр зүйлийн 19.1. Эрүүл мэндийг дэмжих сан нь хүн амын эрүүл мэндийн байдал, түүнд нөлөөлөх хүчин зүйлийг тандах, судлах, өвчин эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн ажил зохион байгуулах, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зориулалттай байна.	Өвчин эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэх асуудлыг нэмж найруулсан.
2	19 дүгээр зүйлийн 19.3. Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгийг дараах чиглэлээр эрүүл мэндийн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, ухуулга нөлөөлөл, тандалт судалгааны ажлыг зохион байгуулах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна: 19.3.1.халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх; 19.3.2.халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх; 19.3.3.орчны эрүүл мэндийг хамгаалах; 19.3.4.осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, эрүүл, аюулгүй амьдралын орчныг бүрдүүлэх; 19.3.5.сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалах, архи, тамхи, мансууруулах бодисын хорт нөлөөллөөс сэргийлэх;	19 дүгээр зүйлийн 19.3.Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна: 19.3.1. иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх, иргэнд эрүүл зан үйл төлөвшүүлэх, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн үйл ажиллагаа; 19.3.2.хүний эрүүл мэндэд нөлөөлж байгаа эрсдэлт хүчин зүйлийг судлах, тандах үйл ажиллагаа; 19.3.3.эмийн зохистой хэрэглээг сурталчлан таниулах; 19.3.4.эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд орчин үеийн дэвшилтэт технологи	Хуулийн 7 заалтыг багцалж 6 болгон тодорхойлж эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд орчин үеийн дэвшилтэт технологи шинээр нэвтрүүлэх, зарим амьгүй донорт оршуулгын тэтгэмж олгох асуудлыг тусгасан. . Монгол Улсын хүн амын эрүүл мэндийн үзүүлэлтээс дүгнэхэд өвчлөл, нас баралтын шалтгаанд урьдчилан сэргийлэх боломжтой, хүний эрүүл мэндийн мэдлэг боловсрол, зан үйл, ажиллаж, амьдрах хэв маягаас шалтгаалсан халдварт бус өвчин нийт өвчлөлийн 80 гаруй хувийг эзэлж, тасралтгүй нэмэгдсээр байна. Иймд иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх,

	<p>19.3.6.эмийн зохистой хэрэглээг сурталчлан таниулах;</p> <p>19.3.7.эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүй, эрүүл мэндийн байгууллагын ил тод байдал, хариуцлагыг дээшлүүлэх.</p>	<p>шинээр нэвтрүүлэх үйл ажиллагаа;</p> <p>19.3.5. зайлшгүй шаардлагаар гадаад улсад эмчлүүлсэн өвчтөний эмчилгээний зардалд дэмжлэг үзүүлэх;</p> <p>19.3.6 Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан тэтгэмжийн даатгалын шимтгэл төлсөн байвал зохих хугацааг хангахгүй эсхүл тэтгэмжийн шимтгэл төлж байгаагүй амьгүй донорт олгох оршуулгын тэтгэмж.</p>	<p>иргэнд эрүүл зан үйл төлөвшүүлэх, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн үйл ажиллагааг хуулийн заалт болгон оруулсан.</p> <p>Хуулийн төслийг Засгийн газрын 2023 оны 09 дүгээр сарын 20-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэх явцад тухайн үед үүссэн онцгой нөхцөл байдалтай холбоотойгоор уг заалтыг хэлэлцэж дэмжигдсэн.</p>
3	<p>19 дүгээр зүйлийн 19.5. Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгийг зарцуулах, хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.</p>	<p>19.5 дахь хэсэгт Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгийг төвлөрүүлэн зарцуулах, хяналт тавих журмыг Засгийн газар батална.</p>	<p>Засгийн газрын тусгай сангийн хөрөнгийг зөвхөн зарцуулах, хяналт тавих журамд Эрүүл мэнийн дэмжих сангийн хөрөнгийг төвлөрүүлэн зарцуулах гэсэн өөрчлөлт оруулсан.</p>

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЯАМ